

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ КРУГЛОГО СТОЛУ

Проведення круглого столу сьогодні є звичайним явищем у системі управління будь-якою організацією. Його проводять з метою пошуку найраціональніших шляхів розв'язання проблем, для експертизи прийнятих рішень, програм розвитку організації тощо. Проте мало хто знає, що термін «круглий стіл» має свою давню історію і від початку свого виникнення відігравав неабияку роль у долях цілих родин і окремих людей.

Це поняття використовував англо-нормандський поет Вас ще всередині XII століття в своїх історіях про короля Артура. В цей час в Європі процвітало міщичество — правила і норми, розроблені в ході формування станів, які визначали ранг сім'ї (перш за все, знатної) і її окремих членів, їх взаємини з іншими сім'ями при призначенні на військову службу, адміністративну посаду, участі в офіційних торжествах. Формальним вираженням знатності в цій системі було право знаходитися (сидіти) як можна ближче до суверена, звідси і походить назва цього явища. Серед феодалів часто виникали сварки про місце, що приводило до тяжких конфліктів, нерідко озброєних.

Існує легенда, в якій розповідається, що король Артур використав саме круглий стіл для того, щоб учасники бенкетів не сперечалися один з одним про краще місце і відчували себе рівноправними. При цьому він сам не сідав за круглий стіл. Пізніше за історію про короля Артура розповіді про круглий стіл почали поширюватися у фольклорі європейської (англійської, французької, німецької) літератури.

Цікавими, на наш погляд, є відомості про склад рицарства круглого столу. Кількість рицарів-учасників не обмежувалась — у текстах

французької літератури XIII століття згадуються цифри: 150, 240 і 366. У поемі Лайамона «Брут» вказано, що присутніми за круглим столом були 1600 лицарів.

У творах більш пізнього періоду вже було прийнято підкреслювати виборність за станом і статусом, а також обмеженість за кількістю лицарів: 12 лицарів згадує Джон Драйтон, Вальтер Скотт указує на присутність за круглим столом 16 лицарів, бездоганних в рицарському етикеті. Жодних єдиних і послідовних правил або принципів, за якими формувалося членство клубу Круглого столу, в середньовічній літературі не вказано. Наголошується лише на тому, що за круглим столом засідали самі кращі або найважливіші лицарі. Унікальним є те, що у Вінчестері до цих пір організовується Круглий стіл (йдеться вже про клуб) з 24 учасників, який претендує на спадкоємність впродовж багатьох сотень років.

У сучасному значенні термін «круглий стіл» уживається з XX століття. Так зараз називають один із способів організації обговорення деякого питання. Характерним для нього є:

- визначення мети обговорення (наприклад, узагальнити ідеї і думки щодо обговорюваної проблеми);
- виступи всіх учасників круглого столу мають характер опанування (кожний повинен висловлювати думку з приводу обговорюваного питання, а не з приводу думок інших учасників);
- всі учасники обговорення рівноправні і ніхто не має права диктувати свою волю і рішення.

Водночас слід зауважити, що відсутність набору декількох ролей характерна не для всіх круглих столів.

Ця модель обговорення, ґрунтуючись на угодах, у підсумку дає результати, які, у свою чергу, стають новими угодами. Існує думка, що в процесі круглих столів оригінальні рішення та ідеї народжуються досить рідко. Більш того, найчастіше круглий стіл грає швидше інформаційно-пропагандистську роль, а не стає інструментом прийняття конкретних

рішень. Нині до проведення круглого столу існує декілька підходів, які вважаємо доречним розглянути в цій статті.

Найбільш поширеним способом проведення круглого столу є *нарада у вільній формі* без чітко сформульованого порядку денного (інколи можуть проводитися і без головуючого). Вона проводиться у формі бесіди між великою кількістю учасників (наприклад, нарада учених або засідання циклової комісії). У такому разі не приймається жодних рішень. Метою круглого столу у такий спосіб є обмін думками.

Інший спосіб проведення круглого столу потребує *організації обговорення деякого питання*. У такому разі метою обговорення є узагальнення ідеї і думки щодо обговорення зазначеної проблеми, наприклад, розподіл повноважень в системі управління ПТНЗ на регіональному рівні. Всі учасники круглого столу виступають в ролі опонентів і висловлюють особисту думку із винесеного на обговорення питання. Адже метою цього круглого столу є вивчення широкого спектру думок із зазначеної для обговорення проблеми. У такому разі круглий стіл – це можливість вивчити проблему з різних точок зору, обговорити суперечливі питання, загострити увагу на нез'ясованих проблемах, так званих «вузьких місцях» і досягти консенсусу. Завданням проведення круглого столу у такий спосіб є мобілізація та активізація учасників на вирішення конкретних актуальних проблем.

Визначити методику проведення круглого столу неможливо без урахування його специфічних особливостей. До них належить, *по-перше*, персоніфікація інформації (учасники під час дискусії висловлюють особистісну точку зору, яка може виникнути спонтанно і бути не до кінця точно сформульованою. До такої інформації необхідно відноситися особливо обережно, вибираючи перлини коштовного і реалістичного, зіставляючи їх з думками інших учасників). *По-друге*, поліфонічність заняття у формі круглого столу (у процесі проведення круглого столу може панувати діловий шум, багатоголосе обговорення питань, що відповідає атмосфері емоційної

зацікавленості та інтелектуальної творчості.) Очевидно, що це утрудняє роботу ведучого (модератора) і учасників такого заходу. Серед цього шуму ведучому необхідно «учепитися» за головне, дати можливість висловитися тим, хто бажає; підтримувати такий фон, оскільки саме він є особливістю круглого столу.

Проведення круглого столу передбачає дотримання певних правил. Для досягнення позитивного результату і створення ділової атмосфери необхідно:

- передбачити оптимальну кількість учасників (якщо круг фахівців великий, має бути не один ведучий, а два. Для аудиторії в 20-30 осіб необхідний один модератор і асистент, який забезпечує роботу технічних засобів для аудіо- і відеозаписів);

- встановити регламент виступів (як правило, спільний регламент «круглого стола» - 2 години, виступи фахівців і учасників – до 10 хв., участь в дискусії – передбачає час у 3-5 хв); забезпечити відповідне оформлення аудиторії (бажано щоб «круглий стіл» був дійсно круглим і комунікації здійснювалися «обличчям до обличчя», що сприяє груповому спілкуванню і максимальній участі всіх присутніх за круглим столом у дискусії).

В організації і проведенні круглого столу, зазвичай, виділяють три етапи: підготовчий, дискусійний і завершальний (постдискусійний).

Підготовчий етап включає:

- вибір проблеми (проблема має бути гострою, актуальною, тобто такою, що має різні шляхи вирішення). Ця проблема може носити міждисциплінарний характер і разом з цим представляти практичний інтерес для всіх учасників з точки зору подальшого розвитку системи професійної освіти;

- підбір модератора (модератор керує проведенням круглого столу, а тому повинен на високому рівні володіти мистецтвом створення довірливої атмосфери, підтримки дискусії та методом нарощування інформації);

- підбір диспутантів (диспутантами круглого столу є представники різних організацій, соціальні партнери, представники громадських

організацій; склад учасників «круглого столу» може бути розширений шляхом залучення представників органів виконавчої влади, професійних співтовариств та інших організаційних структур);

- підготовка сценарію (проведення круглого столу по заздалегідь спланованому сценарію дозволяє уникнути спонтанності та хаотичності в його роботі).

Окремо зупинимось на сценарії проведення круглого столу, який передбачає:

- визначення понятійного апарату (тезауруса);
- коротку змістовну вступну промову модератора, в якій оголошується тема і спектр проблем, що зачіпають в її рамках, контекст бажаного обговорення;
- перелік питань дискусійного характеру (до 15 формулювань);
- розробку «домашніх заготовок» відповідей, часом суперечливих і неординарних з використанням репрезентативної вибірки інформації;
- завершальну мову модератора;
- оснащення приміщення стандартним устаткуванням (аудіо-відеотехнікою, мультимедійними засобами) з метою підтримки ділової і творчої атмосфери;
- консультування учасників (дозволяє виробити у більшості учасників певні переконання, які надалі будуть ними відстоюватися);
- підготовка необхідних матеріалів (на паперовому або електронному носіях): статистичні дані, матеріали експрес-опитувань, проведеного аналізу наявної інформації з метою забезпечення учасників і слухачів круглого столу.

Дискусійний етап складається з:

виступу модератора, в якому дається визначення проблем і понятійного апарату (тезауруса), встановлюється регламент, правила спільної технології проведення наради (засідання, заняття) у формі круглого столу і

здійснюється інформування всіх учасників про спільні правила комунікації. До спільних правил комунікації відносяться рекомендації такого характеру: уникай спільних фраз; орієнтуйся на мету (завдання); умій слухати; будь активний в бесіді; коротко висловлюй думку; здійснюй конструктивну критику; не допускай образливих зауважень на адресу співрозмовника.

Для ведучого також існують певні правила:

- при проведенні «інформаційної атаки» він повинен діяти директивно, жорстко обмежуючи в часі учасників круглого столу.
- слідкувати, щоб учасники висловлювалися в певному порядку, оперуючи переконливими фактами, що ілюструють сучасний рівень розв'язання проблеми, винесеної на обговорення;
- виявляти існуючі думки щодо поставленого питання та акцентувати увагу на оригінальних ідеях;
- рекомендується формулювати додаткові питання з метою підтримки гостроти дискусії, як-то: що в ситуації є головним? що ви особисто думаєте про це? можете ви навести аналогічний приклад з практики? Або: ви торкнулися в ситуації інших аспектів, наприклад: етичних, психологічних? як би ви це оцінили? які наслідки вирішених проблем? кого це торкнеться, на кому відіб'ється? Можливі такі запитання: чи не пропустили ви важливу для правильного вирішення інформацію? відповіді на дискусійні питання.
- підводити міні-підсумки за результатами виступів і дискусії (формулювання основних висновків щодо причини і характер розбіжностей за результатами досліджуваної проблеми, способів їх подолання; про систему заходів вирішення даної проблеми).

Завершальний (постдискусійний) етап включає:

- підведення завершальних підсумків ведучим;
- вироблення рекомендацій або рішень, прийняття резолюції, меморандуму;
- визначення спільних результатів заходу, що проводиться.

Застосування дистанційних технологій дає змогу проводити віртуальні круглі столи.

На сучасному етапі модернізації системи управління професійно-технічною освітою набувають важливості круглі столи як метод експертної оцінки. У такому разі в його роботі беруть участь з рівними правами декілька експертів під керівництвом модератора. Учасники спочатку висловлюються в певній послідовності, а потім переходять до вільної дискусії. Зазвичай ціллю такого круглого столу є виявлення спектру думок з поставленої проблеми; з різних точок зору обговорити суперечливі моменти, пов'язані з проблемою, винесеною на обговорення. Інколи, для додання гостроти дискусії, на засідання круглого столу навмисно запрошують представників різних шкіл, різних поколінь. Це також зменшує небезпеку здобуття однобічних знань і отримання помилкових рішень.

Таким чином, круглі столи – це демократичний варіант проведення інтенсивних дискусій. Вони організуються для винесення колегіальних ухвал з низки проблем. Методика круглого столу може бути різною, але організація круглого столу потребує спеціальної підготовки.

Література

1. Григорошук Т.Г., Матюхина Н.В. Методика подготовки и проведения круглого стола с участием студентов / Т.Г. Григорошук, Н.В. Матюхина. – М.: ГОУВПО «Российский государственный торгово-экономический университет», 2009. – 7 с.
2. Пометун О., Середяк Л., Сущенко І., Янушевич О. Управління школою, що змінюється. Порадник сучасного директора. – Тернопіль: Вид-во Астон. – 2005. – 192 с.
3. Историческая справка [Электронный ресурс] / <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
4. Синонимы: Проведение круглых столов: Методика круглого стола [Электронный ресурс] / http://msk.treko.ru/show_dict_322